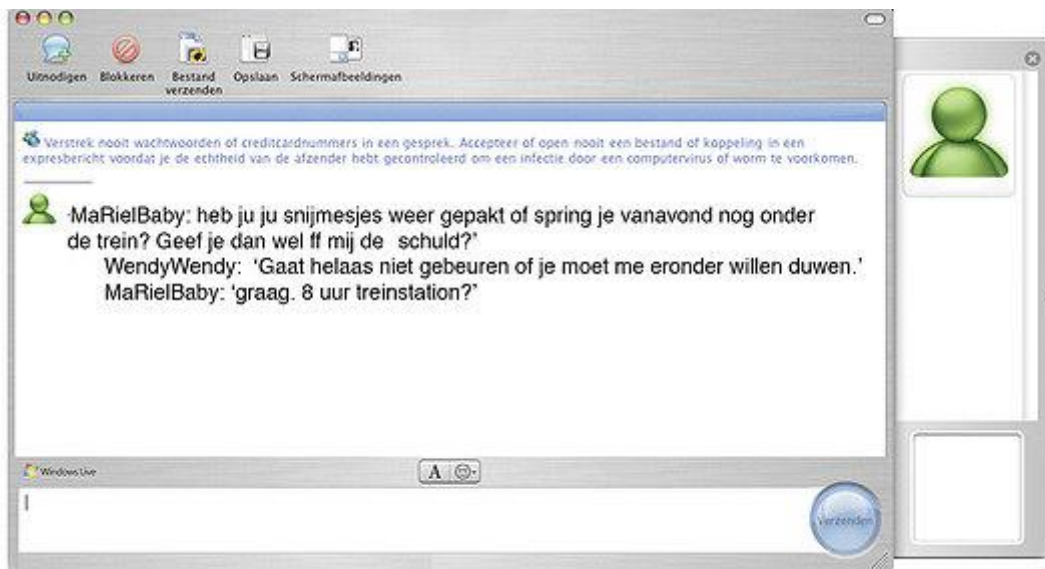

Pubers vinden cyberpesten grappig

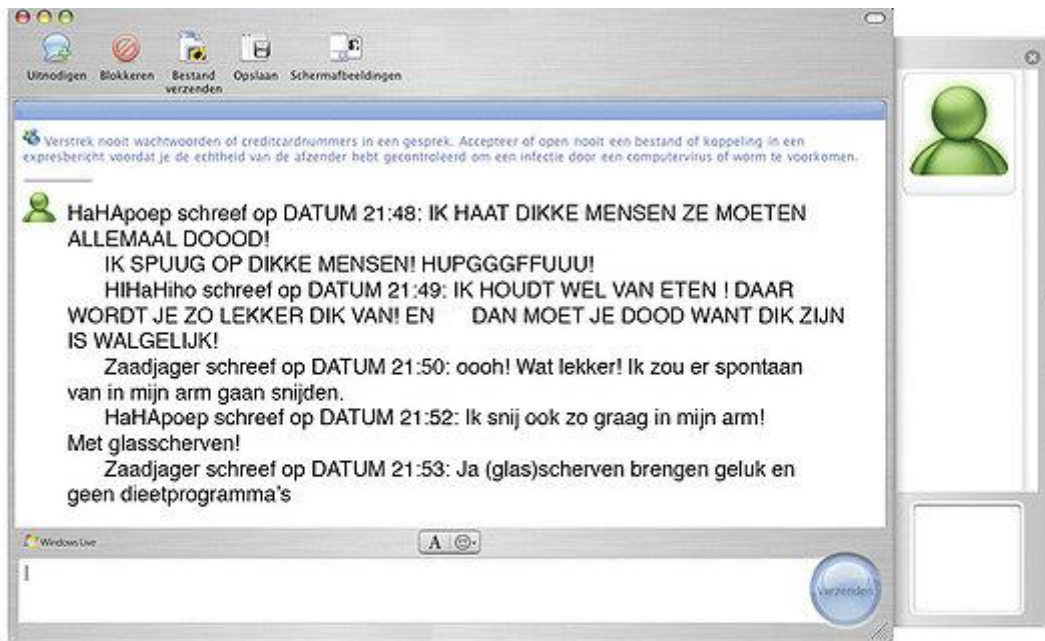
‘Spring je vanavond nog onder de trein?’

Het kon niet uitblijven. De toegenomen mogelijkheden op internet leiden tot hele nieuwe vormen van pesten. Daar is nog nauwelijks onderzoek naar gedaan, maar onlangs verschenen er twee afstudeerscripties over het onderwerp. Crimelink sprak met verschillende slachtoffers en wat blijkt? Zelfs volwassenen treiteren elkaar.

Als Wendy (17) achter haar computer zit, dan rollen er dit soort teksten over haar beeldscherm:

Op haar weblog, het dagboek dat Wendy online bijhoudt, schreef ze over de moeizame omgang met haar klasgenotes. Ze was slim genoeg om haar dagboek af te sluiten voor vreemden. Maar Mariëlle, alias MaRielBaby, zette een vriendin van Wendy onder druk om haar password te geven. Onder Wendy's zielerorselen staan nu dit soort reacties:

Wendy weet waar die reacties vandaan komen: van een groepje klasgenotes. Met één van de meisjes was ze ooit bevriend, daarom wist ze van Wendy's eetstoornis en drang tot automutilatie. De pubers maken Wendy nu genadeloos af op haar zwaktes. Het is wel duidelijk. Wendy wordt structureel gepest. Niet alleen op school, waar ze Mariëlle en haar coterie dagelijks tegen het lijf loopt, maar, dankzij internet, ook thuis.

Buitengesloten

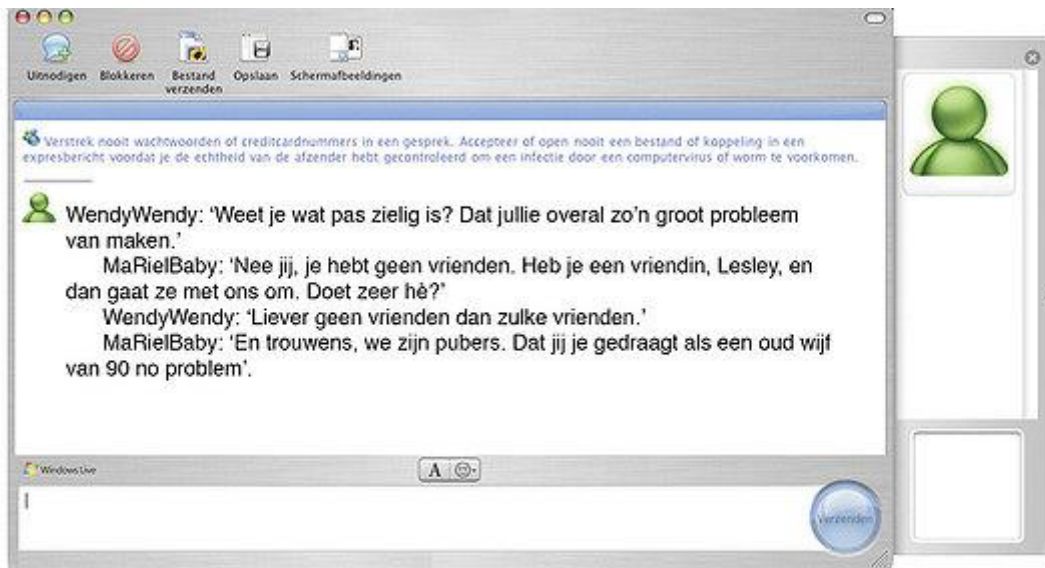

Volgens onderzoek van Stèphanie Del Cioppo is Wendy een typisch slachtoffer van Cyberpesten, de algemene benaming voor pesten via internet of de mobiele telefoon. De Vlaamse criminologe schreef haar masterscriptie over slachtoffers en daders bij cyberpesten in de regio Brugge. Het betreft een kwalitatief onderzoek, Del Cioppo voelde enkele slachtoffers én daders diepgaand aan de tand. Met name dat laatste is heel bijzonder.

Del Cioppo concludeerde dat cyberpesten bijna altijd een vervolg is op pesten op school. Dat gaat ook voor Wendy op. Wendy voelt zich eenzaam en buitengesloten nu ze geen vrienden heeft op school. Maar ze is strijdbaar. Ze vindt zichzelf meer volwassen dan de meiden die haar pesten en probeert haar hoofd zo goed en zo kwaad als het gaat recht te houden. Ook dat is exemplarisch, zo blijkt uit Del Cioppo's studie. Eén categorie slachtoffers hecht aan de

eigen waardigheid. Maar daartegenover legt een nog kwetsbaarder groep die de schuld bij zichzelf.

Voor volwassenen is het direct duidelijk hoezeer een meisje als Wendy onder de plagerijen lijdt. De ouders zijn zich daar echter mogelijk helemaal niet van bewust, zo stelde Del Cioppo vast. De pubers met wie zij sprak gaven aan dat ze cyberpesten ‘grappig’ vonden. “Je kwetst er toch niemand mee. Je kan toch altijd de computer uitzetten of blokkeren ofzo”, zei één van haar geïnterviewden. “Gewoon uitdagen is wel grappig. En kijken wat je allemaal voor elkaar kan krijgen met internet is wel leuk vind ik zelf. Proberen te hacken, iemand uitschelden...” zei een ander.

Weren

Wie denkt dat je de computer ‘ook gewoon uit kan zetten’, gaat eraan voorbij dat internet een substantieel deel van het sociale leven vormt. Zo heeft 74 procent van de kinderen altijd zijn telefoon aan en hebben alle kinderen thuis of op school toegang tot internet. Wie zich niet vrij voelt om deel te nemen aan het digitale sociale leven, is buitengesloten.

De meeste weblogs en profielensites hebben inderdaad de mogelijkheid bezoekers te weren. Maar in zulke gevallen sluiten kinderen ook bezoekers buiten die ze juist gráág willen benaderen. Ook bij verschillende chatprogramma's kun je mensen blokkeren. Maar het vergt moed om zo'n daad te stellen tegen de grote pestkop van school. Omdat de kinderen nauwelijks van de afweermogelijkheden gebruikmaken, gaat het pesten voor hen voortdurend door.

Kathalijne Combee onderzocht voor haar masterscriptie criminologie aan de VU wanneer cyberpesten overgaat in cyberstalking. Dat onderscheid is relevant, omdat cyberstalking aangepakt zou kunnen worden via de wet belaging, in de volksmond meestal antistalkwet genoemd. Haar onderzoek is kwantitatief. Aan de hand van enquêtes onder ruim 1000 middelbare scholieren kreeg ze inzicht in de mate waarin kinderen gepest worden en welke media ze daarvoor gebruiken. Ze stelde vast dat één derde van de jongeren in het afgelopen jaar wel eens digitaal gepest is. Van alle ondervraagden wordt bovendien 2,4 procent stelselmatig gepest: minimaal een keer per week.

Uit haar onderzoek blijkt ook dat het grootste deel van de pestslachtoffers leerling is op het VMBO en dat de kinderen vooral met chatprogramma's pesten. Wat ook opvalt, is dat de daders vaker meisjes zijn dan jongens. Bij het 'gewone' pesten is dat precies omgekeerd.

Pesten op de website

Webpagina's waren oorspronkelijk statisch als bladzijden in een boek of krantenpapier. Maar sinds een paar jaar wordt internet steeds interactiever. Gebruikers kunnen informatie toevoegen en de inhoud van de pagina's naar hun eigen hand zetten. Dat fenomeen heet web 2.0.

Een duidelijk voorbeeld daarvan zijn de vele netwerksites die de afgelopen jaren als paddestoelen uit de grond zijn gesprongen. Gebruikers maken daarop een eigen profielpagina aan, waarop ze foto's kunnen plaatsen en kunnen vertellen waar ze mee bezig zijn. Ook kunnen ze zich aansluiten bij groepen met thema's die hen interesseren. Met andere gebruikers verbinden ze zich als 'vrienden', meestal ook vrienden of bekenden uit het dagelijkse leven. Gebruikers kunnen zien wie met wie bevriend is en sommige informatie ook openbaar maken voor vrienden van vrienden.

Professionele informatie wordt bijvoorbeeld uitgewisseld via [linkedin.com](https://www.linkedin.com) en muziekliefhebbers vinden elkaar op [myspace.com](https://www.myspace.com). Maar de meest gebruikte Nederlandse profielsite is [Hyves.nl](https://www.hyves.nl), genoemd naar het Engelse woord voor honingraten. Maar liefst 7 miljoen Nederlanders hebben een profiel op deze site.

Het is dus niet verwonderlijk dat Hyves ook onderwerp is van discussie. Zo moest onlangs een rechter beslissen of een verwensing aan het adres van Wilders in een besloten Hyves-groep nu wel of niet als bedreiging moest worden opgevat. Ook ontstond er debat over de vraag of jongeren onder de 16 eigenlijk wel zonder toestemming van de ouders gebruik van de site mogen maken. Hyves controleert dat nu niet.

Natuurlijk heeft *Crimelink* geprobeerd aan het Hyves-team voor te leggen in welke mate Hyves verantwoordelijk is voor pesten op de website; Hyves biedt immers het platform. Maar net als veel andere media die met serieuze vragen bij Hyves aanklopten ontving *Crimelink* nul op het rekest. Toch zijn de hyvesmedewerkers niet te druk om de pers te woord te staan. Ze hadden eerder wel tijd om toelichting te geven op een onderzoek dat ‘Hyven’ de intelligentie bevordert.

Cyberpesten is dus een groot probleem, vindt ook pestpsycholoog Bob van der Meer. Hij kent zelfs een voorbeeld van een meisje uit groep zeven dat hijgers aan de lijn kreeg. Haar klasgenoten hadden haar nummer op een sekssite geplaatst. Maar of cyberpesten nu erger ingrijpt op het dagelijks leven van het slachtoffer kan hij niet zeggen: ‘Soms wordt wel gezegd dat het heftiger is omdat het zwart op wit staat, maar daarover is veel te weinig onderzoek gedaan.’ Dat cyberpesten anders is dan ‘gewoon’ pesten omdat het ook na schooltijd doorgaat, wijst van der Meer van de hand. ‘Bij gewoon pesten zie je bijvoorbeeld ook dat kinderen elkaar opwachten of dat er wordt opgebeld.’

Als deskundige was Van der Meer was betrokken bij de grote SIRE-campagne tegen digitaal pesten die vorig jaar gelanceerd werd. Daarin werden ook leraren en ouders opgeroepen goed in de gaten te houden wat de kinderen online uitspookten. Dat is een belangrijke tip, zo merkte Del Cioppo. De daders vertelden haar dat hun ouders nauwelijks zicht hadden op hun online activiteiten. De pesters wilden dat graag zo houden, omdat ze wisten dat hun ouders dat soort gedrag niet zouden goedkeuren.

Valse profielen

Maar zelfs als kinderen volwassenen bij een cyberpestprobleem betrekken, heeft dat niet altijd effect. Scholen vinden vaak dat ze niet verantwoordelijk zijn voor wat er buiten schooltijd gebeurt. Wendy stuurde eerst een mail aan Mariëlle, of ze het uit konden praten. Toen ze daar geen reactie op kreeg, klopte ze bij haar counsellor en mentor aan. Maar die vertelden haar dat ze niets voor haar konden doen.

Marion, een ander pestslachtoffer, nam contact op met de medewerkers van Hyves, de grootste profielensite van Nederland. Zij kreeg dagelijks gemene reacties van andere ‘hyvers’ op haar site en wilde dat dat zou ophouden. Daarom bundelde ze alle informatie in een Word-bestand en stuurde dat op. Maar ze hoorde er niets op terug.

Hoewel de onderzoeken van Del Cioppo en Combee zijn gericht op middelbare scholieren, blijken op Hyves ook volwassenen elkaar op grote schaal te pesten. Zowel Marion als de mensen die haar pesten zijn 30-plussers. De mensen die haar treiteren, belagen nu ook haar – minderjarige – zoon online.

Het verhaal van Evelien is nog bonter. Zij heeft een eigen bedrijf en dat wordt nu overal op Hyves zwartgemaakt. Evelien zou failliet zijn en vreemdgaan. Het gekke is dat ze de mensen die het op haar gemunt hebben niet kent. Zij posten nare berichten over haar op pagina’s van andere onbekenden en ze heeft geen flauw idee waarom. ‘Ze zullen wel tijd overhebben ofzo.

Maar het voelt heel bedreigend. Als ze zo gek zijn dit op Hyves te doen, kunnen ze ook wel zo gek zijn om mijn adres op te zoeken.’ Evelien stapte naar de politie en deed aangifte van smaad. De zaak is nog in behandeling.

Zowel Marion als Evelien geeft aan dat veel mensen met valse profielen werken. Marion: ‘Ik schrijf graag en vind het fijn als mensen mijn blogs lezen, ook vreemden. Als ik iedereen blokkeer, dan kan dat niet meer. Ik blokkeer dus alleen mensen die mij dwarszitten. Maar die maken dan gewoon weer een nieuw profiel aan om nare dingen op mijn site te schrijven.’

Ook mensen die het voor Evelien opnemen krijgen daar problemen mee. Erwin, die ook graag voor publiek schrijft, ondervond dat. Eenmaal is zelfs een blogtekst van hem gekopieerd op het blog van een ander. Vervolgens werd hij van plagiaat beschuldigd. ‘Ik weet niet waarom die mensen zich met mij bemoeien. Maar ik voel me er wel beperkt door. Ik probeer er niet op in te gaan, de wijste te zijn, maar dat soort opmerkingen zijn natuurlijk nooit leuk.’

Marion, Evelien en Erwin kunnen ervoor kiezen niet langer gebruik van Hyves te maken. Dan moeten ze een deel van hun sociale leven inleveren, maar het kán. Omdat ze zelf denken dat ze sterk genoeg staan en niet voor een groepje pesters willen buigen, laten ze zich niet weggagen.

Wendy heeft die keuze niet. Zij móet naar school. En daar zitten dus meiden die haar ook buiten schooltijd graag op haar zwakke plekken wijzen. Wendy vreest voor een sociaal isolement en de pesters voelen dat haarfijn aan. Als Wendy probeert te spreken over de ‘bezwaren’ die de kliek van Mariëlle tegen haar heeft, dan halen de meisjes uit.

De namen van de slachtoffers zijn gefingeerd.

Auteur

[Franka Hummels](#)

Gepubliceerd door

[Crimelink](#)

Publicatiedatum

woensdag, 31 december 2008 10 november 2009

Kernwoorden

criminologie digitaal pesten maatschappijwetenschappen pesten jongeren sociale uitsluiting
cyberpesten